

(NE)VYUŽÍVÁNÍ CIVILNÍ ODBORNOSTI PŘÍSLUŠNÍKŮ AKTIVNÍ ZÁLOHY **Nevyužitá příležitost personálních kvalit**

(NOT)UTILIZING THE CIVILIAN EXPERTISE OF INDIVIDUAL RESERVIST IN CZECH ARMY ACTIVE RESERVE FORCES

Missed Opportunity in Personal Pool

Tomáš Zwiefelhofer^a

Abstrakt

Text předkládá výsledky výzkumu zaměřeného na využívání civilní odbornosti příslušníků Aktivní zálohy ze strany Armády České republiky. V rámci řešení výzkumu bylo zjištěno, že až na malou skupinu úzce specializovaných jednotek Aktivní zálohy nedochází ani k hlubšímu zjišťování civilní odbornosti u vlastních členů ani uchazečů.

Abstract

Text sums up outcomes of researcher focused on utilizing civilian expertise during their service in Czech Army Active Reserve Forces. The main outcome is that Czech Army is not aware of individual civilian expertise of its reservist and except small group of highly specialized units the armed forces are not even interested in this matter.

Poděkování

Samotný výzkum by nemohl vzniknout bez přispění respondentů, kteří byli ochotni autorovi přiblížit nejen vnitřní mechanismy práce s lidskými zdroji u vlastních útvarů, ale také fungování na vyšším stupni, za což jim děkuji.

Klíčová slova

Aktivní záloha; rezervní síly; Armáda České republiky; lidské zdroje.

Keywords

Active Reserve; Reserve Forces; Czech Army; Human Resources.

^a Department of Political Science, Masaryk University. Brno, Czech Republic.
zwiefelhofer.t@gmail.com. Researcher ID: AAZ-9524-2020.

Úvod

Aktivní záloha ozbrojených sil ČR (dále jako AZ) se v současné době těší velké popularitě, což dokazuje zejména nárůst počtu jejich příslušníků.¹ V roce 2019 se podařilo překročit milník 3 000 příslušníků AZ. Tento rekrutační cíl byl navíc naplánován až na rok 2021, což ještě více podtrhuje zmíněný zájem o službu v AZ.² Takto početná skupina představuje pestrou paletu jednotlivců, kteří se rozhodli ke svému civilnímu zaměstnání dobrovolně převzít brannou povinnost a vstoupit do AZ. V celkovém počtu 3 236 aktivních záložníků (stav k 1. 1. 2020)³ tak má Armáda České republiky (dále jako AČR) mnohdy specialisty od programátorů, právníků, expertů přes mediální komunikaci po profesionální řidiče, kteří v mnoha případech slouží např. na základní pozici střelce. Nejnovější cíl personální naplněnosti AZ hovoří o počtu 10 000 příslušníků AZ do roku 2030,⁴ což znamená v příštích deseti letech podstatné rozšíření této palety odborností, kterou bude mít AČR k dispozici a v případě potřeby může civilní expertízu, schopnosti a dovednosti vojáků v AZ využít.

Cílem článku je poukázat na příležitosti, které různé civilní odbornosti mohou mít pro fungování armády včetně příkladů využití těchto příležitostí v zahraničních armádách. Dále tyto možnosti konfrontovat s výstupy provedeného výzkumu, který řešil právě problematiku přístupu AČR k možnosti využití civilních odborností jednotlivých příslušníků AZ pro potřeby AČR.

V rámci zmíněného výzkumu došlo v roce 2019 k plošnému oslovení jednotek AZ, ať již pomocí veřejně dostupných kontaktů, či na doporučení v rámci metody sněhové koule, kdy autor využil své pozice insidera. S celkem 14 respondenty z oslovených jednotek AZ a dalšími relevantními bezpečnostními experty byly následně provedeny strukturované rozhovory. Cílem rozhovorů bylo zjistit zejména, jak je v jednotlivých jednotkách přístupováno k civilní odbornosti příslušníků AZ od samotného náboru, až po činnost v rámci jednotky. Dále také, zda je civilní odbornost zohledňována v kontextu potenciálního nasazení jednotky AZ, či vybraných jednotlivců, ať už na území ČR nebo v zahraničí, a zda dochází k rekrutaci jednotlivých specialistů z řad AZ do AČR.

VYUŽITELNOST ZÁLOŽNÍCH SIL

Obecnou motivací pro tvorbu záložních sil je snaha o udržení dostupné personální zálohy, která je vycvičená a schopná povolání v krátkém časovém úseku. Rovněž platí, že tento druh sil představuje relativně levný nástroj k podpoře zajištění obrany státu. Konkrétní případy uvádí ve svém výzkumu např. Lasconjarias: „*Armádní zálohy (US ARMY pozn. autora) tvoří až 20 % z celého personálu, zatímco jejich financování stojí pouze 6 %*

¹ VÝVOJ SKUTEČNÝCH POČTŮ OSOB V REZORTU MO ČR V LETECH 1992 - 2019. In: *Ministerstvo obrany* [online]. 2020 [cit. 2020-09-18]. Dostupné z: <https://bit.ly/3if6Td1>

² SVĚTNIČKA, Lubomír. 3033+1. Jsme jako sněhová koule, říká poradce generálů pro Aktivní zálohu. *Natoaktual.cz* [online]. 2019 [cit. 2020-09-18]. Dostupné z: <https://bit.ly/34oel7d>

³ Viz VÝVOJ SKUTEČNÝCH POČTŮ OSOB V REZORTU MO ČR V LETECH 1992 - 2019. In: *Ministerstvo obrany*

⁴ *Koncepce výstavby Armády České republiky 2030*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky - VHÚ Praha, 2019. ISBN 978-80-7278-789-0.

rozpočtu“.⁵ Dále např. uvádí, že od roku 1996 tvoří podíl rezervistů až 10 % z celkového počtu nasazených příslušníků ozbrojených sil Velké Británie v zahraničí. Poněkud kuriózně pak působí příklad Austrálie, která vlastními záložními silami udržuje vojenskou přítomnost na Šalamounových ostrovech. Toto řešení je údajně až čtyřikrát levnější, než kdyby stejné úkoly převzali profesionální vojáci.⁶

Dle *Koncepce aktivní zálohy ozbrojených sil* z roku 2012 byly důvody k vytvoření záložních sil v prostředí České republiky následující:

- mít připravenou kvalitní zálohu pro přednostní doplnění vybraných útvarů a zařízení OS ČR za stavu ohrožení státu, nebo válečného stavu;
- umožnit vojákům v záloze a občanům mimo zálohu ozbrojených sil vedle povinného plnění branné povinnosti i její dobrovolný výkon, resp. dobrovolné převzetí na základě jejich svobodného rozhodnutí vstoupit do AZ a připravovat se k plnění úkolů.⁷

Důležitým aspektem záložních sil je jejich nízká provozní cena oproti profesionálním vojákům, jak rovněž dokazují výše zmíněné příklady ze zahraničí. V případě České republiky je to podle zmíněného dokumentu vyčísleno následovně:

„Z modelových výpočtů vyplývá, že průměrné osobní výdaje na jednoho vojáka AZ se mohou pohybovat v rozmezí 65 000 až 85 000 Kč za rok. Tato částka se bude zvyšovat s délkou nasazení. Pro srovnání, průměrné osobní výdaje na jednoho VzP (vojáka z povolání pozn. autora) se pohybují ve výši přibližně 500 000 Kč za rok (plat, příspěvek na bydlení a související výdaje).“⁸

Ačkoliv se jedná o výpočty zveřejněné v roce 2012, které by po adaptaci na dnešní finanční ohodnocení vypadaly jinak, lze konstatovat, že náklady na vojáka v AZ jsou oproti vojákovi z povolání v ČR několikanásobně nižší. Tento příznivý poměr „cena/výkon“ dává armádě prostor pro využití různých typů odborností účelově, podle potřeby a za situace, kdy sama armáda bude za tyto schopnosti platit pouze v případě, kdy je využívá, nikoliv po celý rok. Naopak však nelze tvrdit, že voják v AZ dosahuje všestrannosti vojáka z povolání, což ukazuje přiložený graf vyňatý z *Koncepce AZ*.

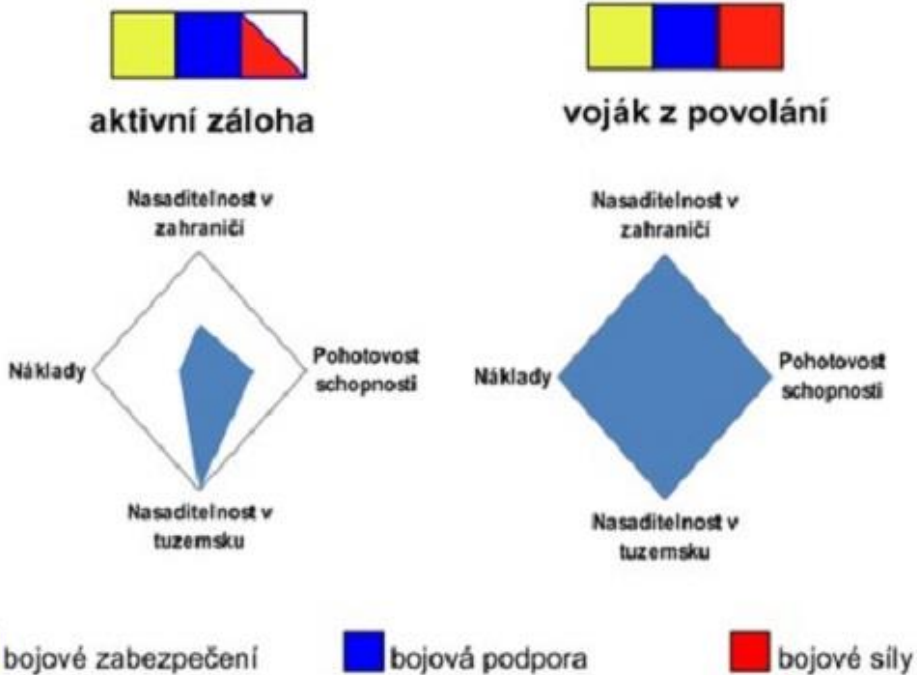
⁵ LASCONJARIAS, Guillaume. Send the Reserve! New Ways to Support NATO through Reserve Forces. *Research Division - NATO Defense College, Rome* [online]. 2013, (99), 1-12 [cit. 2020-09-18]. ISSN 2076 - 0957.

⁶ Ibid.

⁷ *Koncepce aktivní zálohy ozbrojených sil České republiky*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 2012.

⁸ Ibid.

Graf č. 1 Srovnání využitelnosti vojáků z povolání a vojáků v AZ pro rozdílné úkoly

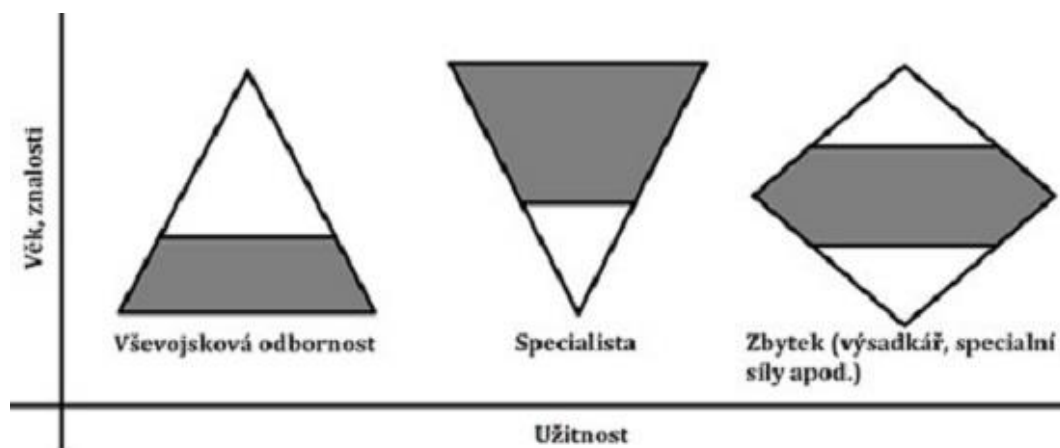

Zdroj: *Koncepce aktivní zálohy ozbrojených sil České republiky*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 2012.

V případě potenciálního využívání civilní odbornosti však o všestrannost nejde. Podstatná je zejména v grafu uvedená pohotovost a nasaditelnost v tuzemsku. Zmíněná koncepce připouští výhody civilní odbornosti jednotlivých příslušníků AZ a řadí je ve SWOT analýze jako jednu z příležitostí.⁹ Takto profesně vybavené vojáky označuje jako specialisty. Specialisté se kromě své odbornosti liší od zbytku armádních funkcí svojí využitelností. Jedná se o čas, po který může armáda tyto specialisty využívat, a kdy je jejich využívání nejefektivnější. Využitelnost specialistů demonstruje graf č. 2.

⁹ Ibid.

Graf č. 2 Srovnání „užitnosti“ různých druhů odbornosti v armádě s ohledem na jejich věk a nabyté znalosti

Zdroj: Autorem do elektronické podoby převedený ručně nakreslený graf od F. Šulce.¹⁰

Základnu každé ze tří ilustrovaných oblastí tvoří období vstupu vojáka do armády. Tmavě šedou barvou je znázorněno optimální období, kdy je daná specializace nejvíce vhodná pro využití armádou. V případě specialistů je patrné, že po dobu několika let armáda stráví investicemi a výcvikem specialistů např. expertů na IT. Nicméně jejich užitnost s přibývajícím rokem narůstá, a na rozdíl od výsadkářů, u kterých je přítomné fyzické opotřebení, narůstá až do doby odchodu specialistů z armády.

Přiložený graf ilustruje zejména dvě věci. Tou první je samotné opodstatnění outsourcingu specialistů armádou, kdy by armáda mohla využít specialistu, který slouží v AZ. U tohoto specialisty odpadnou armádě investice do jeho přípravy, neboť ty již investovala škola, sám specialista, či jeho zaměstnavatel. Druhou je podtrhnutí důležitosti k vytvoření mechanismu pro udržení kontaktu mezi odcházejícími vojenskými specialisty (instruktory výcviku, experty na kybernetickou obranu apod.) a armádou skrze AZ.

PŘÍKLADY VYUŽITÍ ODBORNOSTI REZERVISTŮ PRO POTŘEBY OZBROJENÝCH SIL

Koncept aktivního či ad hoc využití civilní odbornosti jednotlivých rezervistů není ve světě nic neobvyklého. Následující příklady demonstrují, že alianční partneři v NATO s touto příležitostí již umí pracovat.

Velká Británie: Richard Graham

V časopise *British Medical Journal* byl v roce 2015 publikován text, který se zabýval využíváním civilní odbornosti lékařů v záložních silách Velké Británie.¹¹ Z několika

¹⁰ František Šulc. 2019. rozhovor. 10.12.2019

¹¹ LIMB, Matthew. Working as a doctor and a military reservist. *British Medical Journal* [online]. 2015, 24 June 2015, (350) [cit. 2020-09-18]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1136/bmj.h3331>

konkrétních případů demonstruje využití civilní odbornosti nejlépe případ R. Grahama. Ten byl dvakrát nasazen v Afghánistánu společně s doktory britských ozbrojených sil. Důvodem jeho operačního nasazení byla civilní specializace radiologa. Právě radiologů byl v době jeho nasazení v britských ozbrojených silách nedostatek, a vzhledem k vývoji situace v Afghánistánu jich byl nedostatek i u koaličních partnerů. První misi absolvoval v roce 2010 a pokračující nedostatek radiologů vedl i k jeho druhému nasazení v roce 2013.

Obzvláště zajímavým tento případ dělá obousměrné propojení zkušeností. Tedy jak využití civilní odbornosti pro účely ozbrojených sil, tak následné využití zkušeností z mise pro jeho vlastní civilní kariéru. Kromě zjevných zkušeností plynoucích z operačního nasazení v rámci ozbrojených sil, se R. Grahamovi povedlo s ostatními kolegy v Afghánistánu otestovat novou metodu diagnostiky zranění. Uvedenou metodu pak po návratu prezentoval na lékařských kongresech ve Velké Británii. Podle jeho vlastních slov si metodu dnes osvojila centra léčby traumatických zranění napříč celou zemí.¹²

Nizozemí: Merien van der Velden

Dalším případem je Merien van der Velden, který je v civilním životě vlastníkem a ředitelem firmy. Během nasazení nizozemského kontingentu v rámci mise NATO Enhanced Forward Presence (dále jako eFP) v Pobaltí, se nizozemské ozbrojené síly potýkaly s nedostatkem lidí pro komunikaci s veřejností. Vzhledem k citlivosti eFP, tedy posílené přítomnosti aliančních sil v Pobaltí, která má za cíl demonstrovat odhodlání NATO plnit závazky kolektivní obrany a odstrašení, byla dedikovaná pozice pro komunikaci s veřejností nutností. Vyčleněnému kontingentu se nepodařilo tuto pozici obsadit z vlastních zdrojů, a tak došlo k rozhodnutí využít civilní odbornosti příslušníků záložních sil.

M. van der Velden tak po celou dobu působení nizozemského kontingentu zastával pozici důstojníka pro komunikaci s veřejností. Mezi jeho úkoly patřila organizace popularizačních akcí, interní a externí komunikace. Během svého působení také organizoval setkání na nejvyšší úrovni mezi prezidentkou Litvy a nizozemským premiérem. Civilní zkušenosti se v tomto případě projeví i na organizační úrovni. Konkrétně v podobě přestavby místní jídelny na komunikační centrum, kde se na jednom místě soustředily všechny neutajované informace a materiály pro lepší koordinaci. Za svoje služby se mu dostalo ocenění i ze strany Litvy a stal se tak jedním ze čtyř vyznamenaných Nizozemců v rámci eFP v roce 2017, a převzal ocenění přímo z rukou litevského náčelníka generálního štábu.¹³

Německo: Polní pošta

V případě německé polní pošty se nejedná o individuální ad-hoc řešení, ale o systémový přístup zapojení civilní odbornosti rezervistů pro potřeby ozbrojených sil. S koncem studené války musely německé ozbrojené síly projít transformací, stejně tak jako ozbrojené síly jiných států. S profesionalizací došlo ke ztrátě mnoha schopností včetně polní pošty. V roce 1992 byly německé ozbrojené síly nasazený v rámci humanitární mise

¹² Ibid.

¹³ Interviews and Experiences: Reservist as Public Affairs Officer. *NATIONAL RESERVE FORCES COMMITTEE (NRFC)* [online]. [cit. 2020-09-19]. Dostupné z: <https://www.act.nato.int/nrfc>

v Kambodži. Absenci polní pošty Německo vyřešilo povoláním záloh, konkrétně příslušníků, kteří byli v civilním životě zaměstnaní u Deutsche Post.¹⁴ Koncept se osvědčil, a od té doby je veškerá polní pošta mimo území Německa spravována Deutsche Post ve spolupráci s rezervisty. Z počátku se samozřejmě jednalo o bývalé brance, kteří prošli základní službou v době před profesionalizací ozbrojených sil. Dnes se však jedná o příslušníky dobrovolné zálohy podobné naší AZ. V rámci zajišťování pošty je kladen důraz na civilní odbornost. Což dokazuje i případ Bernda M., který sloužil již několikrát v Afghánistánu jako vedoucí polní pošty. K této službě se přihlásil dobrovolně na základě poptávky.¹⁵ Systém polní pošty se však u rezervistů nesoustředí pouze na ty, kteří pracují u Deutsche Post, ale např. u společnosti DHL apod.¹⁶

SOUČASNÝ PŘÍSTUP AČR

O možnostech využití odbornosti specialistů hovořila již výše zmíněná koncepce z roku 2012. V podobném duchu se vyjádřil i ministr obrany M. Stropnický: „Voják v AZ nemusí vykonávat činnost totožnou se svou civilní profesí, ovšem zkušeností odborníků jako jsou například lékaři, právníci, či techničtí specialisté armáda velmi ráda využije.“¹⁷

V rámci výzkumu provedeného na konci roku 2019 došlo k plošnému oslovení jednotek AZ a provedení rozhovorů s jejich členy za účelem zjistit, jak k problematice civilních odborností přistupují na úrovni jednotlivých útvarů. Na základě souhlasu participovat na výzkumu bylo do zkoumaného vzorku zařazeno 12 profesionálních útvarů AČR, které mají ve své struktuře jednotku AZ, Vojenské zpravodajství a jedno KVV¹⁸. Níže uvedené útvary jsou jedinými případy ze zkoumaného vzorku, kde je civilní odbornost jednotlivých příslušníků AZ brána v potaz a je nějakým způsobem využívána.

Velitelství kybernetických sil a informačních operací

Ze všech dotázaných útvarů s civilními odbornostmi pracuje jednoznačně nejvíce nově budované Velitelství kybernetických sil a informačních operací (dále jako VeKySIO). Brig. gen. M Feix, velitel VeKySIO v osobním rozhovoru¹⁹ uvedl, že pod jeho velitelstvím od 1. ledna 2020 vznikla celkem čtyři uskupení AZ, kdy každé z nich bude mít vlastní zaměření. Konkrétně se jedná o informační operace, CIMIC, kybernetickou ochranu a operační komunikaci.

Z uvedených skupin je důraz na využívání civilní odbornosti největší v případě příslušníků AZ, kteří se budou podílet na CIMIC. Dojde zde k vytvoření míst pro tzv. *funkční specialisty*. Tito specialisté jsou odborníci v oblastech jako např. zemědělství, státní správa či soudnictví, tedy specializace, které v armádě nejsou zastoupeny. Jejich využití

¹⁴ Feldpost: Seit 20 Jahren eine Brücke in die Heimat. *Verband der Reservisten der Deutschen Bundeswehr* [online]. 2012 [cit. 2020-09-21]. Dostupné z: <https://bit.ly/2G7U1rW>

¹⁵ NICKLAS, Marco. *72 Tonnen Post werden monatlich in Masar-i-Scharif bewegt* [online]. 2013 [cit. 2020-09-19]. Dostupné z: <https://bit.ly/3n0Wrtc>

¹⁶ RICHTER, Thomas. *Ein Duisburger als Feldpostler in Afghanistan*. *Der Westen* [online]. 2015 [cit. 2020-09-19]. Dostupné z: <https://bit.ly/2G9v67t>

¹⁷ Začíná platit nová branná legislativa. *Ministerstvo obrany ČR* [online]. 2016 [cit. 2020-09-19]. Dostupné z: <https://bit.ly/2HHj1a4>

¹⁸ Již na základě prvního rozhovoru s KVV Praha pro Středočeský kraj došlo k saturaci dat v oblasti

¹⁹ Brig. gen. M. Feix. 2019. rozhovor. 18.11.2019.

je pak plánované např. v rámci provinčních rekonstrukčních týmů, které působí v konfliktech nízké intenzity a zabývají se činností spadající pod nation building. Gen. M. Feix v tomto ohledu uvedl roli funkčního specialisty na teoretickém příkladu starosty pětitisícové obce, který je v AZ. Toho pak může AČR využít v zahraničních misích, neboť tento člověk ze své civilní specializace již zná problematiku fungování lokální samosprávy, což přispívá k řešení situace lépe, než kdyby se o to samé snažila armáda prostřednictvím vojáků z povolání. Přidaná hodnota v tomto případě tkví v tom, že se nebude jednat čistě o civilistu v pravém slova smyslu, ale příslušníka AZ, který je kromě své civilní odbornosti i vycvičen armádou. Tento koncept je dle gen. M. Feixe v souladu s plány NATO, které cílí na využívání civilních specialistů např. z ministerstev. Na rozdíl od ad hoc vybraných lidí z ministerstev však umožňuje AZ armádě udržovat si vybrané specialisty dlouhodobě.

VeKySIO zohledňuje civilní odbornost příslušníků AZ již při náboru. Jedná se o jediný případ z oslovených jednotek AZ (s výjimkou Vojenského zpravodajství), kdy dochází k přímému oslovování jednotlivých specialistů např. na odborných konferencích.

Vojenské zpravodajství

Zákon č. 45/2016 Sb. o službě vojáků v záloze připouští vznik AZ pod Vojenským zpravodajstvím (dále jako VZ).²⁰ Využití konceptu AZ pro posílení schopností kybernetické obrany, která je v gesci VZ, akcentuje Strategie kybernetické obrany ČR 2018-2022.²¹ AZ je zde zařazena mezi externí zdroje Národního centra kybernetických operací (dále jako NCKO).²² Bližší vizi prezentovalo Vojenské zpravodajství 19. září 2019 na diskusním fóru pořádaném českou pobočkou sdružení *Armed Forces Communications & Electronic Association* (AFCEA).²³

Odpovědi na další aspekty služby AZ pod VZ pomohl v osobním rozhovoru osvětlit příslušník VZ. V otázkách náboru se plánuje Vojenské zpravodajství ubírat cestou aktivního oslovování vybraných civilních expertů, podobně jako výše zmíněné VeKySIO. Expertní využitelnost a kvalifikační předpoklad bude primárním kritériem výběru. Následně budou uchazeči povinni splnit další požadavky, které VZ klade na své příslušníky AZ, tedy zejména týkající se bezpečnostního a výběrového řízení. Zdravotní klasifikace nebude v tomto případě diskvalifikující.

Celkové využití AZ bylo v rozhovoru blíže popsáno na třech základních směrech. Prvním je propojování znalostí a zkušeností mezi civilní a armádní sférou. Druhým je posílení vlastních kapacit využitelných v krizových situacích. Třetím je využití expertních znalostí pro plnění specifických úkolů dle potřeb VZ.

²⁰ Zákon č. 45/2016 Sb. Zákon o službě vojáků v záloze

²¹ *Strategie kybernetické obrany ČR 2018-2022*. Národní centrum kybernetických operací. [online]. [cit. 2020-09-19]. Dostupné z: <https://bit.ly/345XiAg>

²² *Ibid.*

²³ VOJENSKÉ ZPRAVODAJSTVÍ DISKUTOVALO U KULATÉHO STOLU AFCEA O AKTIVNÍCH ZÁLOHÁCH. *Vojenské zpravodajství* [online]. 20.09.2018 [cit. 2020-09-19]. Dostupné z: <https://bit.ly/3mVVD8Z>

Velitelství výcviku - Vojenská akademie Vyškov

Pro účely pomoci s výcvikem byla v roce 2016 zřízena výcviková skupina AZ (srovnatelně o velikosti roty). Náčelník Centra základní přípravy pplk. P. Istenčín v rozhovoru²⁴ přiblížil aspekty této nestandardní jednotky AZ spadající pod Velitelství výcviku Vojenské akademie Vyškov. Úkolem jednotky je podpora výcviku v rámci Kurzů základní přípravy (dále jako KZP). Příslušníci výcvikové skupiny AZ se tak podílejí na výcviku KZP pro AZ a účastníky dobrovolných vojenských cvičení. Informace na webových stránkách akademie ještě zmiňují potenciální vyčlenění lektorů a instruktorů k podpoře výcviku u pěších rot krajských vojenských velitelství (dále jako KVV).²⁵

Původní myšlenkou v době založení výcvikové skupiny byla snaha udržet si kvalitní a zkušené instruktory, kteří odcházejí z AČR. Ty měli v menším počtu doplnit příslušníci AZ, kteří jsou ve svém civilním zaměstnání např. právníky či psychology, a mohou tak využít své civilní odbornosti pro účely výcviku. Nábor do výcvikové skupiny probíhá ve dvou rovinách. První je aktivní oslovování právě zmíněných instruktorů z řad profesionálních vojáků, kteří odchází ze služebního poměru. Druhou rovinou je pak pasivní otevřený nábor na stránkách akademie pro civilisty, kteří již v AZ jsou. V tomto ohledu zmínil pplk. P. Istenčín možnost propagace výcvikové skupiny AZ samotnými KVV, kteří administrativně zpracovávají zájemce o vstup do AZ. Nicméně prakticky se tak neděje. Naplněnost výcvikové skupiny se pohybuje kolem 30 % s tím, že zhruba z 90 % je tvořena specialisty bez předešlé zkušenosti vojáků z povolání.

Odbor biologické ochrany Těchonín

Jednotka AZ v Těchoníně patří jednoznačně k těm, kde je na civilní odbornost kladen maximální důraz. Centrum biologické ochrany Těchonín je specializované zdravotnické vojenské zařízení, které je jediné svého druhu ve střední a východní Evropě.²⁶

Od 1. července 2016 vznikla v Těchoníně jednotka AZ, jejímž úkolem je posílit profesionální vojáky a další složky IZS v případě biologického ohrožení. Konkrétní specifika pomohl v osobním rozhovoru přiblížit kpt. P. Pulík²⁷, který zastává pozici staršího důstojníka a jednotka AZ spadá do jeho agendy a podřízenosti.

Žadatel o vstup musí pro službu v Těchoníně splňovat potřebnou odbornost skrze civilní vzdělání a praxi, jak pro pozice lékařů, tak i pro zdravotnický nelékařský personál. Preferovaní jsou lékaři specialisté v oboru infekčního lékařství a oddělení komplementů mikrobiologie a patologie. Dle kpt. P. Pulíka právě skrze AZ může AČR využívat některé zdravotnické odbornosti, které se jinak pro potřeby vojenského zdravotnictví obtížně získávají. V současné době je obsazeno 112 ze 135 služebních míst pro AZ.²⁸ Všechny místa také odpovídají nastaveným povinným odborným požadavkům a jsou plnohodnotně

²⁴ Pplk. P. Istenčín. 2019. rozhovor. 11.12.2019.

²⁵ Staň se příslušníkem jednotky aktivní zálohy u Velitelství výcviku-Vojenské akademie ve Vyškově. *Velitelství výcviku - Vojenská akademie* [online]. [cit. 2020-09-19]. Dostupné z: <https://bit.ly/36hNwgU>

²⁶ Aktivní záloha Odboru biologické ochrany Těchonín, Agentury vojenského zdravotnictví: Od historie po současnost. *Aztechonin.army.cz* [online]. [cit. 2020-09-19]. Dostupné z: <http://www.aztechonin.army.cz/o-nas>

²⁷ Kpt. P. Pulík. 2019. rozhovor. 20.12.2019.

²⁸ Ibid.

využívána. Následný výcvik probíhá formou speciální a odborné přípravy ve speciální infekční nemocnici. Zajímavostí je, že v procesu rekrutace dochází paralelně k vytváření databáze náhradníků. Podle kpt. P. Pulíka se jedná zejména o potenciální pracovníky na oddělení příjmu nízkoprahových nákaz, oddělení dočasné hospitalizace a oddělení intenzivní péče. V rozhovoru zmínil kpt. P. Pulík přínos výměny zkušeností mezi profesionálními vojenskými doktory a civilními doktory v AZ. Tato výměna probíhá při každém cvičení a příslušníci AZ tak přinášejí nové trendy, zkušenosti a postupy související s péčí a léčbou pacientů, u kterých je diagnostikována vysoce nakažlivá nemoc.

První nasazení příslušníka AZ v zahraniční operaci

Oficiálně prvním záložníkem v operačním nasazení se stal šéf pražské zdravotnické služby Petr Kolouch.²⁹ Ten strávil šest měsíců v Afghánistánu jako doktor v rámci operace NATO Resolute Support. Na tomto případě je vidět využití civilní odbornosti příslušníka AZ pro potřeby AČR, navíc v zahraniční operaci.

V rozhovoru pro server Lidovky.cz Petr Kolouch na otázku, které zkušenosti ze svého nasazení uplatnil, odpovídá:

„Za vhodné považuji zjednodušit třídění zraněných pouze na tři barvy a nezdržovat se s detailním vyplňováním celostátně předepsaných karet odborné společnosti. Můžeme se také zaměřit na to, abychom rozvíjeli transfuzní protokoly i v přednemocniční neodkladné péči (PNP), ještě více pečovali o teplotní komfort zraněných a stejně tak zrychlili naši práci jak v PNP, tak na urgentních příjmech.“³⁰

Nejenom, že se jedná o ukázkový příklad využití civilní odbornosti, tento případ prezentuje navíc i situaci, ve které zkušenosti proudí oběma směry, podobně jako ve výše zmíněném případě britského doktora Richarda Grahama nasazeného rovněž v Afghánistánu. Bohužel Petr Kolouch po oslovení, zda by bylo možné poskytnout nějaké další informace pro účely výzkumu, odmítl situaci jakkoliv komentovat, navzdory skutečnosti, že celá situace v době řešení výzkumu získávala na popularitě, včetně četných rozhovorů pro noviny, televize i množící se vyjádření ze strany armády. Podle slov kpt. L. Cimbura se jedná o pilotní projekt AČR, který je teprve evaluován.³¹ Bližší informace v rámci rozhovoru však také odmítnul poskytnout. Stejně tak se zdráhal potvrdit informace o dalších případných příslušnících AZ, kteří jsou aktuálně nasazeni v zahraničí či se na nasazení připravují.

²⁹ KOTTOVÁ, Anna. Pražská záchranka bude půl roku bez svého šéfa. Kolouch jede do Afghánistánu. *IROZHLAS* [online]. 2019 [cit. 2020-09-18]. Dostupné z: <https://bit.ly/3I35IPL>, SÄTTLER, Robert. Zjednodušil bych třídění zraněných na tři barvy, říká šéf pražské záchranky se zkušenostmi z Afghánistánu. *Lidovky.cz* [online]. 2019 [cit. 2020-09-18]. Dostupné z: <https://bit.ly/36fohvE>

³⁰ SÄTTLER, Robert. Zjednodušil bych třídění zraněných na tři barvy, říká šéf pražské záchranky se zkušenostmi z Afghánistánu. *Lidovky.cz* [online]. 2019 [cit. 2020-09-18]. Dostupné z: <https://bit.ly/36fohvE>

³¹ Kpt. L. Cimburek. 2019. rozhovor. 3.9.2019.

ZÁVĚR

Výše uvedené útvary jsou jediné, které se možnostmi využití civilní odbornosti jednotlivých příslušníků AZ zabývají. Je to dáno víceméně samotným charakterem útvarů, které jsou specializované na konkrétní spektrum činností, ať už se jedná o kybernetickou ochranu či ochranu biologickou. U zbylých útvarů, které byly osloveny a participovaly na výzkumu nebyl identifikován jakýkoliv větší zájem o využívání odbornosti příslušníků AZ, který by přesahoval samotné vnitřní fungování samotné jednotky.³²

Armáda České republiky v současné době nijak významně nevyužívá široké palety civilních odborností příslušníků AZ, ačkoliv jimi disponuje. Příležitost outsourcovat tyto odbornosti pro potřeby armády není nijak koncepčně ukotvena ani řízena shora. Největším zjištěním bylo, že ačkoliv jednotlivá KVV shromažďují informace o příslušnících AZ včetně jejich zaměstnání, není tato databáze nijak využívána nad rámec adresáře pro zaslání povolávacích rozkazů. Velkým problémem je také zastaralost názvů pracovních pozic v civilním zaměstnávání, které nebyly několik let aktualizovány, na což v osobním rozhovoru poukázal prap. M. Hubálek.³³

Z personálního hlediska jsou civilní odbornosti reflektovány pouze u některých útvarů, kde je to dáno potřebou kvalifikace pro služební místa viz např. OBO Těchonín, či proaktivním přístupem velících důstojníků, jako např. u 43. vpr Chrudim. Rovněž samostatnou skupinou jsou v tomto ohledu útvary, které využívají v rámci rekrutace vlastních AZ aktivní oslovování předem vyhlídnutých expertů, viz VeKySIO či VZ.

³² V rámci samotných jednotek AZ často vypomáhají s vlastní propagací např. grafici či webdesignéři apod.

³³ Prap. M. Hubálek. 2019. rozhovor. 5.11.2019.

